

Isona meistä kaikista tulee eläkeläisiä

Eläke- ja tapaturmavakuutus ulkomaantyössä 2011

SISÄLLYS

Lukijalle	4
Ulkomaantyön vakuuttaminen	5
EU-, ETA-maat ja Sveitsi	5
Mitä etuuksia EU-asetus koskee?	5
Asetuksen periaatteet	5
Vakuuttaminen EU-, ETA-maissa ja Sveitsissä	6
Kuka on lähetetty työntekijä	6
Poikkeuslupa	6
Todistukset	6
Useassa maassa työskentelevät	7
Kuljetusala EU-maissa	7
Sosiaaliturvasopimusmaat	7
Australia	7
Chile	7
Israel	7
Kanada	7
Quebec	7
USA	8
Todistukset	8
Pysyvät tai pitkät komennukset EU-, ETA-maissa tai sopimusmaissa	8
Eläkevakuutus	8
Tapaturmavakuutus	8
Vakuuttaminen sopimuksettomissa maissa	9
Eläkevakuutus	9
Tapaturmavakuutus	9
Lähetetty työntekijä	9
Vapautus vakuuttamisesta kahden vuoden jälkeen	9
Eläkevakuutus	9
Tapaturmavakuutus	9
Vakuutus myös työskentelymaassa	9
Kelan todistus	9
Kuljetusalan työntekijän vakuuttaminen sopimuksettomissa maissa	10
Vapaaehtoinen vakuuttaminen	10
Eläkevakuutus	10
Tapaturmavakuutus	10
Vakuutuspalkka ulkomaantyössä	11
Työeläkemaksu	12
Tapaturmavakuutusmaksu	12
Työskentelyä koskevat ilmoitukset	12
Suomessa työskentelevä ulkomaalainen	12
Suomalainen työnantaja	12
EU-, ETA-maasta tai Sveitsistä lähetetty työntekijä	12
Sopimuksettomasta maasta lähetetty työntekijä	12
Eläkevakuutus	12
Tapaturmavakuutus	13
Yrittäjän ulkomaantyö	13
Sopimuksettomat maat	13
Tapaturmavakuutus	13
EU-, ETA-maat ja Sveitsi	13
Lähetetty yrittäjä	13
Yrittäjänä kahdessa tai useammassa maassa	14

Sosiaaliturvasopimusmaat	14
Todistukset	14
Eläke ulkomaantyöstä	14
Eläkkeen hakeminen	14
Työtapaturman sattuessa	15
Yrityksen matkavakuutus	16
Eurooppalaisen matkavakuutus	16
Yrityksen matkustava henkilöstö	16
Voimassaolo	16
Eri vakuutukset	17
Matkustajavakuutus	17
Matkatavaravakuutus	17
Matkavastuu- ja matkaoikeusturvavakuutus	17
Korvausten hakeminen	17
Yhteystiedot	18

Lukijalle

**Työntekijän sosiaaliturva ulkomaantyökomen-
nuksen aikana riippuu muun muassa siitä, onko
asemamaan ja Suomen välillä sosiaaliturvasopi-
musta, työskentelyn pituudesta sekä lähettävästä
ja vastaanottavasta työnantajasta.**

Työnantaja ja työntekijä eivät voi keskenään sopia, miten vakuuttaminen järjestetään ulkomaille suun-
tautuvilla komennusmatkoilla. Sosiaaliturvaa kos-
kevat säännökset ja valtioiden väliset kansainväliset
sopimukset sekä EY:n asetus ovat ensisijaisia.

Tämän esitteen tarkoituksena on antaa yritykselle
ja ulkomaantyyöhön lähtevälle työntekijälle yleiskuva
lakisääteisestä eläke- ja tapaturmavakuuttamisesta
sekä yrityksen matkavakuutuksista.

**Yhteistyökumppanit Ilmarinen,
Pohjola ja Eurooppalainen**

Esitteen on tehnyt Ilmarinen yhteistyössä Pohjola
Vakuutus Oy:n ja sen tytäryhtiö Eurooppalaisen
kanssa.

Pohjola on suomalainen finanssipalvelukonser-
ni ja Suomen johtava yritysten ja julkisyhteisöjen
vakuuttaja.

Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen on Pohjo-
lan tytäryhtiö, ja se on maamme ainoa matkavakuu-
tuksiin erikoistunut vakuutusyhtiö.

Ilmarinen on työeläkeasioiden erityisosaja, joka
hoitaa työntekijöiden ja yrittäjien työeläketurvaa
sekä tulevien eläkkeiden katteena olevaa sijoitus-
omaisuutta.

Ulkomaantyyön vakuuttaminen

Suomessa sosiaaliturva perustuu joko työskentelyyn tai Suomessa asumiseen. Työeläkkeet, tapaturmavakuutus ja työttömyysturva perustuvat työskentelyyn. Asumiseen perustuvasta sosiaaliturvasta huolehtii pääasiassa Kansaneläkelaitos.

Suomessa asuminen ja etuuksien piiriin kuuluminen määritellään asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetussa laissa sekä kotikuntalaisissa. Henkilön kansalaisuudella ei ole sosiaaliturvan kannalta merkitystä.

Seuraavat seikat vaikuttavat siihen, kuuluuko työntekijä lähtiessään työskentelemään ulkomaille edelleen Suomen sosiaaliturvan piiriin vai työskentelymaahan sosiaaliturvaan:

- onko työskentelymaa EU-, ETA-maa vai jokin muu sosiaaliturvasopimusmaa
- onko kyseessä maa, jonka kanssa Suomella ei ole sosiaaliturvasopimusta
- onko työskentely tilapäistä ja työntekijä ns. lähetetty työntekijä
- siirtyykö työntekijä ulkomaille suomalaisen yhtiön, sen tytär-, sisar- tai emoyhtiön vai kokonaan ulkomaisen yrityksen palvelukseen.

EU-, ETA-maat ja Sveitsi

EU-säännökset muuttuivat 1.5.2010 lukien. Uusi sosiaaliturva-asetus 883/2004 korvasi asetuksen 1408/71 ja uusi täytäntöönpanoasetus 987/2009 asetuksen 574/72.

ETA-maissa, eli Norjassa, Islannissa ja Liechtensteinissa sekä Sveitsissä sovelletaan alkuvaiheessa vielä vanhaa asetusta.

Pääsäännöt pysyivät ennallaan. Henkilöön sovelletaan vain yhden maan sosiaaliturvasäädäntöä kerrallaan ja yleensä työskentelymaan lainsäädäntöä.

EU-maita ovat Alankomaat, Belgia, Bulgaria, Espanja, Irlanti, Iso-Britannia, Italia, Itävalta, Kreikka, Kypros, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Portugali, Puola, Ranska, Romania, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Suomi, Tanska, Tshekki, Unkari ja Viro.

Mitä etuuksia EU-asetus koskee?

EU-asetus sisältää seuraavat sekä työskentelyyn että asumiseen perustuvat etuudet:

- sairaus-, äitiys- ja isyysetuudet
- työkyvyttömyysetuudet ja etuudet, joiden tarkoituksena on ansiokyvyn ylläpitäminen tai parantaminen
- vanhuusetuudet eli työeläke- ja kansaneläkejärjestelmän vanhuuseläkkeet, työttömyyseläke ja työeläkejärjestelmän osa-aikaeläke
- perhe-eläkkeet
- työtapaturma- ja ammattitautietuudet
- kuolemantapaukseen liittyvät avustukset (hautausavustukset)
- työttömyysetuudet
- perhe-etuudet (lapsilisät ja lapsen kotihoidontuki)

Asetuksen periaatteet

Työntekijän siirtyessä maasta toiseen työskentelyä koskevat seuraavat periaatteet:

- työntekijä saa sosiaaliturvaa työskentelymaassa samoin edellytyksin kuin maan omat kansalaiset
- työntekijä vakuutetaan normaalisti vain yhdessä maassa
- maksuja ei yleensä tarvitse maksaa kahteen maahan
- ansaitut eläkkeet maksetaan toiseen EU-maahan
- vakuutusvuosia ja odotusaikoja laskettaessa otetaan tarvittaessa huomioon työskentely muissa EU-maissa.

Vakuuttaminen EU-, ETA-maissa ja Sveitsissä

Työntekijä vakuutetaan pääsäännön mukaan työskentelymaassa. EU-asetuksessa on vakuuttamista koskevia erityissäännöksiä, jotka koskevat mm.

- lähetettyjä työntekijöitä, joiden komennus ulkomaille kestää korkeintaan 24 kuukautta
- useassa maassa työskenteleviä. Kuljetusyrityksille ei enää ole omia vakuuttamissääntöjä, vaan matkustavaan henkilökuntaan sovelletaan kahdessa tai useammassa maassa työskentelevien sääntöjä.
- sopimusmaiden viranomaisten keskenään sopimilla poikkeusluvilla työskenteleviä.

Kuka on lähetetty työntekijä?

Työntekijä on ns. lähetetty työntekijä, jos

- hän juuri ennen työskentelyn aloittamista on ollut Suomen sosiaaliturvan piirissä joko työskentelyn tai asumisen perusteella vähintään kuukauden ajan
- työkomennus ulkomaille kestää korkeintaan 24 kuukautta (ETA-maat ja Sveitsi 12 kuukautta)
- työsuhde suomalaisen työnantajaan säilyy komennuksen ajan. Työntekijän ei tarvitse olla lähtevän työnantajan palveluksessa ennen lähettämistä, vaan työntekijä voidaan palkata suoraan kyseistä ulkomaankomennusta varten.

Myös suomalaisen työnantajan ulkomaiseen emon-, sisar- tai tytäryhtiöön siirtynyt työntekijä voi olla lähetetty työntekijä, jos työsuhteeseen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet säilyvät lähtevällä työnantajalla (työkomennuksesta on tehty ns. kolmikanta-sopimus, jossa osapuolina ovat suomalainen lähtevä yritys, ulkomainen vastaanottava yritys ja työntekijä). Esimerkiksi jos tytäryhtiö maksaa työntekijälle palkan, lähtevä suomalainen yritys on kuitenkin vastuussa sosiaalivakuutusmaksujen maksamisesta Suomessa.

Esimerkki: Suomalainen työnantaja palkkaa uuden työntekijän ja tekee hänen kanssaan komennussopimuksen vuodeksi Ranskaan. Työnantaja hakee lomakkeella ETK 2132 lähetetyn työntekijän todistusta A1 Eläketurvakeskukselta (ETK). Työntekijä vakuutetaan Suomessa.

Esimerkki: Jos suomalainen työnantaja palkkaa rakennusurakkaan Ruotsiin siellä asuvan suomalaisen, työntekijä ei ole Suomesta lähetetty, joten häntä ei vakuuteta TyEL:ssä eikä Suomen lakisääteisen tapaturmavakuutuksen mukaisesti. Työnantaja maksaa sosiaalivakuutusmaksut Ruotsiin.

Poikkeuslupa

Jos työkomennus kestää yli kaksi vuotta, mutta enintään viisi vuotta, työntekijälle voidaan hakea poikkeuslupaa Suomen sosiaaliturvan säilyttämiseksi. Poikkeusluvan myöntäminen edellyttää työskentelyvaltion viranomaisten suostumusta.

Todistukset

Lähetetyn työntekijän todistusta ja poikkeuslupaa haetaan ETK:n lomakkeella 2132. Todistus tulisi hakea aina kun komennus kestää yli kuukauden. Myönteisessä tapauksessa Eläketurvakeskus lähettää lähetetyn työntekijän todistuksen A1 (ETA-maita ja Sveitsiä varten edelleen E101-todistus) työnantajalle kahtena kappaleena, joista työnantaja toimittaa toisen työntekijälle. Lisäksi tieto todistuksesta toimitetaan työntekijän eläkevakuutus- ja tapaturmayhtiölle, Kansaneläkelaitokselle (Kela), verottajalle ja työskentelymaan viranomaiselle. Todistuksen perusteella Kela antaa erikseen päätöksen oikeudesta asumisperusteiseen sosiaaliturvaan. Lisäksi Kelasta saa tarvittaessa eurooppalaisen sairaanhoitokortin. Mukaan lähtevien perheenjäsenten tulee hakea Suomen sosiaaliturvan piiriin kuulumista Kelan lomakkeella Y 38.

Esimerkki: Perheenisä lähtee Italiaan töihin kolmen vuoden komennukselle. Vaimo ja kolme lasta lähtevät mukaan. Mitä tulisi tehdä?

- Työnantaja hakee ETK 2132 -lomakkeella poikkeuslupaa ETK:sta.
- ETK neuvottelee Italian kanssa, joka myöntää poikkeusluvan. ETK antaa A1-todistuksen kolmeksi vuodeksi. ETK lähettää todistuksen kahtena kappaleena työnantajalle, joka toimittaa yhden työntekijälle. ETK antaa tiedon todistuksesta Ilmariseen, tapaturmavakuutusyhtiöön, verottajalle, Kelalle ja Italian viranomaisille.
- Kela antaa työntekijälle erikseen päätöksen kuulumisesta Suomen asumisperusteiseen sosiaaliturvaan. Mukaan lähtevät perheenjäsenet hakevat omalla hakemuksella sosiaaliturvan piiriin kuulumista Kelan lomakkeella Y 38.
- Ilmariseen ilmoitetaan vuosi-ilmoituksessa Suomen työskentelyn ansiot ja ulkomaan vakuutus-palkka yhteensä normaalisti tammikuun aikana.
- Pohjolaan annetaan vuosi-ilmoitus tapaturmavakuutuksen alaisista Suomen ansioista ja ulkomaan vakuutus-palkasta yhteensä normaalisti tammikuun aikana.

Useassa maassa työskentelevät

EU-asetuksessa on säännökset kahdessa tai useamassa maassa työskenteleville. Nämä säännökset koskevat myös kuljetusyrityksen matkustavaa henkilökuntaa.

Kahdessa tai useassa jäsenvaltiossa palkkatyötä tekevä henkilö vakuutetaan asuinvaltiossa, jos hän

- harjoittaa huomattavaa osaa toiminnastaan tässä jäsenvaltiossa tai
- työskentelee useille yrityksille tai työnantajille, joiden kotipaikat ovat eri jäsenvaltioissa.

Jos henkilö ei työskentele huomattavaa osaa asuinvaltiossaan, vakuutetaan hänet siinä jäsenvaltiossa, jossa yrityksen tai työnantajan kotipaikka sijaitsee. Huomattavaksi osuudeksi on täytäntöönpanoasetuksessa määritelty vähintään 25 prosenttia.

Myös kahdessa tai useammassa maassa työskentelevälle tulee hakea lähetetyn työntekijän todistus A1.

Esimerkki: Työntekijä asuu Suomessa, mutta työskentelee suomalaiselle työnantajalle Englannissa, Ruotsissa ja Suomessa. Jos työskentelyä Suomessa on ainakin 25 prosenttia, hänet vakuutetaan asuinmaassa eli Suomessa. Jos työskentelyä Suomessa on vähemmän, hänet vakuutetaan työnantajan kotipaikassa eli tässä tapauksessa Suomen lainsäädännön mukaisesti.

Kuljetusala EU-maissa

Kuljetusalan erikoissäännökset poistuivat uudessa asetuksessa. Kuljetusalan matkustavaan henkilökuntaan sovelletaan useassa maassa työskentelevien vakuuttamissääntöjä.

Esimerkki: Suomalaisen kuljetusyrityksen palveluksessa oleva Virossa asuva virolainen kuljettaja ajaa rekkaa useassa EU-maassa. Virossa ajoa on erittäin vähän. Kuljettaja vakuutetaan työnantajan kotipaikan mukaan Suomessa, koska ajoa asuinmaassa ei ole huomattavaa osaa (25 %).

Sosiaaliturvasopimusmaat

Suomella on kahdenvälinen sosiaaliturvasopimus EU:n ulkopuolisten maiden Australian, Chilen, Kanadan, Quebecin provinssin, USA:n ja Israelin kanssa.

Kahdenvälisten sosiaaliturvasopimusten soveltamisala vaihtelee, eivätkä sopimukset kata kaikkia etuuksia yhtä laajasti kuin EU-asetus. Pääsääntönä on, että työntekijä vakuutetaan työskentelymaassa. Lähetettyjen työntekijöiden vakuuttamisesta on sovittu pääsäännöstä poiketen, kuten EU-alueella liikuttaessakin. Myös poikkeuslupa on mahdollinen.

Australia

Sopimus koskee työeläkejärjestelmää kokonaisuudessaan. Kansaneläkejärjestelmässä sopimus koskee vanhuuseläkettä ja varhennettua vanhuuseläkettä sekä työnantajan sosiaaliturvamaksua. Eläketurvakeskus antaa todistuksen (FI/AUS 1), jos lähettämisaika on enintään viisi vuotta. Tapaturmavakuutuksessa sovelletaan sopimuksettomien maan vakuuttamissääntöjä.

Chile

Sopimus koskee työeläke- ja kansaneläkejärjestelmää, eläkeläisten sairaanhoitoetuksia ja työnantajan sosiaaliturvamaksua. Eläketurvakeskus antaa todistuksen (FI/CL 1), jos lähettämisaika on enintään kolme vuotta. Myös poikkeuslupa on mahdollinen.

Tapaturmavakuutuksessa sovelletaan sopimuksettomien maan vakuuttamissääntöjä.

Israel

Sopimus koskee eläkkeitä, tapaturma- ja ammattitautivakuutusta, lapsilisiä, äitiysavustusta sekä sairausvakuutusta. Sopimus ei koske sairaanhoitoa. Eläketurvakeskus antaa todistuksen (FI/ISR 1), jos lähettämisaika on enintään kolme vuotta. Poikkeuslupa on mahdollista saada yleensä enintään viideksi vuodeksi.

Kanada

Sopimus koskee ainoastaan Suomen työeläkevakuutusta ja kansaneläkettä, muu sosiaaliturva määräytyy kansallisen lainsäädännön perusteella. Eläketurvakeskus antaa todistuksen (FI/ISR 1), jos lähettämisaika on enintään kolme vuotta. Poikkeuslupa on mahdollista saada yleensä enintään viideksi vuodeksi. Tapaturmavakuutuksessa sovelletaan sopimuksettomien maan vakuuttamissääntöjä.

Quebec

Sopimus koskee työeläkkeitä, tapaturma- ja ammattitautivakuutusta, yleisiä sairaala- ja kansanterveyspalveluja ja sairausvakuutusta. Sopimus ei koske äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa. Eläketurvakeskus antaa todistuksen (FI/Q 1), jos lähettämisaika on enintään kolme vuotta.

USA

Sopimus koskee lähetettyjen työntekijöiden eläkkeitä, sairaus- ja vanhempainvakuutusta sekä lapsilisiä. Sopimus ei koske sairaanhoitoa. Eläketurvakeskus antaa todistuksen (FI/ USA 1A), jos lähettämisaika on enintään viisi vuotta. Tapaturmavakuutuksessa sovelletaan sopimuksettoman maan vakuuttamissääntöjä.

Todistukset

Lähetetyn työntekijän todistusta haettaessa työnantajan tulee täyttää ETK 2132-lomakkeen lisäksi asianomaisen maan hakemuslomake.

Lähetetyn työntekijän todistuksen enimmäisajat

Eri sosiaaliturvasopimuksissa on määritelty lähetetyn työntekijän todistusten enimmäisajat. Uudessa asetuksessa 883/2004 lähettämisen aikaraja piteni EU-maissa 12 kuukaudesta 24 kuukauteen.

Maa	Aika	Hakemuslomake
EU-maat	2 vuotta	ETK 2132
ETA-maat ja Sveitsi	1 vuosi	ETK 2132
Australia	5 vuotta	ETK 2132 + <u>FI/AUS1</u>
Chile	3 vuotta	ETK 2132 + <u>FI/CL 1</u>
Israel	3 vuotta	ETK 2132 + <u>FIN/ISR 1</u>
Kanada	3 vuotta	ETK 2132 + <u>FI/CAN 1</u>
Quebecin provinssi	3 vuotta	ETK 2132 + <u>FI/Q 1</u>
USA	5 vuotta	ETK 2132

Pysyvät tai pitkät komennukset EU- ja ETA-maissa tai sopimusmaissa

Eläkevakuutus

EU- ja sosiaaliturvasopimusmaassa pysyvästi tai pitkällä komennuksella työskentelevät työntekijät vakuutetaan työskentelymaahan eläkelainsäädännön mukaan. Samoin vakuutetaan ulkomaisen yrityksen ja yleensä myös suomalaisen yrityksen tytäryhtiön palveluksessa työskentelevät. Tytär-, sisar-, emo- tai osakkuusyhtiössä ulkomailla työskentelevien eläketurvaa voidaan tarvittaessa parantaa vapaaehtoisella TyEL-vakuutuksella tai lisävakuutusjärjestelyillä.

Jos työntekijä on vakuutettu komennuksen aikana työskentelymaassa, sieltä karttunut eläke maksetaan aikanaan Suomeen. Suomessa tehty eläkehake-

mus tulee vireille samalla kaikissa sopimusmaissa, joissa hakija on työskennellyt. Eläkkeet kuitenkin määräytyvät jokaisen maan oman lainsäädännön mukaan.

Eläkeoikeuden voi useimmissa maissa saada vasta pitkien odotusaikojen jälkeen (5–15 vuotta). Sosiaaliturvasopimusten perusteella toisessa sopimusmaassa kertyneitä vakuutusajoja voidaan kuitenkin ottaa huomioon. Oikeus eläkkeeseen voi näin syntyä odotusaikaa lyhyemminkin työskentelyn perusteella.

Tapaturmavakuutus

EU- ja sosiaaliturvasopimusmaassa pysyvästi tai pitkällä komennuksella työskentelevät työntekijät vakuutetaan tapaturman varalta työskentelymaahan lainsäädännön mukaisesti.

Vakuuttaminen sopimuksettomissa maissa

Eläkevakuutus

Kun suomalainen työnantaja lähettää työntekijän komennukselle maahan, jonka kanssa Suomella ei ole sosiaaliturvasopimusta, työntekijä säilyy Suomen työeläketurvan piirissä niin kauan kuin hän tekee työtä tälle työnantajalle.

Tapaturmavakuutus

Työntekijä säilyy suomalaisen työnantajan tapaturmavakuutuksen piirissä niin kauan kuin työskentely on tilapäistä. Kun työskentelyä ei voida pitää tilapäisenä, hänet vakuutetaan tapaturman varalta työskentelymaan lainsäädännön mukaisesti.

Lähetetty työntekijä

Työntekijä on vakuutettava TyEL:n mukaan, jos

- työnantaja on suomalainen
- työntekijä on lähetetty Suomesta
- työntekijä kuuluu ulkomaan komennuksen alkaessa Suomen sosiaalivakuutuksen piiriin joko asumisen tai työskentelyn perusteella. Työntekijän kansallisuudella ei ole merkitystä.

Lähetetyn työntekijän ei välttämättä tarvitse olla lähetettävän työnantajan palveluksessa lähettämishetkellä, vaan työntekijä voidaan palkata myös kyseistä ulkomaan työkomennusta varten. Kiinteä yhteys lähetettävään suomalaiseen yritykseen tulee säilyä komennuksen ajan.

Vapautus vakuuttamisesta kahden vuoden jälkeen

Eläkevakuutus

Työnantaja voi hakea Eläketurvakeskukselta vapautusta lähetetyn työntekijän vakuuttamisvelvollisuudesta kahden työskentelyvuoden jälkeen. Vapautuksen edellytyksenä on, että työntekijälle on järjestetty eläketurva muulla tavoin ja se vastaa Suomen työeläketurvaa. ETK:n vapautus koskee TyEL-vakuuttamista. Vapautus myönnetään yleensä määräajaksi. Vapautus on ryhmäkohtainen, eli se koskee kaikkia tietyt ehdot täyttäviä työntekijöitä.

Tapaturmavakuutus

Työnantaja voi hakea vapautusta lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta Pohjolasta. Vapautuspäätös on työntekijäkohtainen ja se edellyttää, että työntekijä on työskennellyt ulkomailla kaksi vuotta eikä

työskentelyä voi pitää enää tilapäisenä. Vapautuksen jälkeen työnantajalla on mahdollisuus vakuuttaa työntekijä vapaaehtoisella työajanvakuutuksella.

Vakuutus myös työskentelymaassa

Sopimuksettomissa maissa työskenneltäessä on mahdollista, että työntekijä pitää vakuuttaa myös työskentelymaan lainsäädännön perusteella. Työnantaja voi hakea Ilmariselta tarvittaessa lausunnon työntekijän kuulumisesta Suomen työeläkejärjestelmän piiriin eli ns. ”To whom it may concern” -lausunnon. Lausunnon voi joissakin maissa mahdollisesti välttää kaksinkertaiset eläkevakuutusmaksut.

Kelan todistus

Työntekijän sekä mukaan lähtevien perheenjäsenten tulee hakea Kansaneläkelaitokselta Suomen sosiaaliturvan piiriin kuulumista Kelan lomakkeella Y 38, jos kyseessä on yli vuoden kestävä ulkomaankomennus. Työnantaja täyttää lomakkeen Y 38T.

Esimerkki: Perheenisä lähtee Kiinaan töihin kolmen vuoden komennukselle suomalaisen työnantajan lähettämänä. Vaimo ja kolme lasta (opiskelija 19 v, 14 v ja 10 v) lähtevät mukaan. Mitä tulisi tehdä?

- ETK:lta ei haeta todistusta, vaan asioidaan Kelan kanssa (lomake Y38 ja Y 38T).
- Ilmarisesta ns. To whom it may concern -lausunto, jolla voi ehkä vapautua työskentelymaan maksuista.
- Ilmariseen ilmoitetaan vuosi-ilmoituksessa Suomen työskentelyn ansiot ja ulkomaan vakuutus-palkka yhteensä normaalisti tammikuun aikana.
- Koska perheenisä on lähetetty työntekijä, hänet vakuutetaan lakisääteisellä tapaturmavakuutuksella. Pohjolaan annetaan vuosi-ilmoitus tapaturmavakuutuksen alaisista Suomen ansioista ja ulkomaan vakuutus-palkasta yhteensä normaalisti tammikuun aikana. Huomaa, että työnantaja voi joutua vakuuttamaan hänet myös työskentelymaan lainsäädännön mukaisesti.

Kelan todistukset:

- Vanhemmat hakevat Kelasta päätöstä asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin kuulumisesta. Lapset ilmoitetaan vanhemman hakemuksessa.
- Lähetetty työntekijä kuuluu sosiaaliturvaan, jos hän täyttää lähettämisen kriteerit. Perheenjäsenet kuuluvat sosiaaliturvaan, jos he täyttävät perheenjäsenille asetetut kriteerit.

- Kela antaa päätöksen ensin enintään viideksi vuodeksi. Jatkopäätöksen voi saada enintään toiset viisi vuotta.
- Useimmat Kelan etuudet maksetaan ulkomaille (ei esim. kotihoidontukea).
- Jos vaimo aloittaa muun kuin satunnaisen tai vähäisen työskentelyn, hän ei sinä aikana voi kuulua sosiaaliturvaan. 19-vuotias opiskelija kuuluu hakemuksesta (Y38) sosiaaliturvaan, jos hän täyttää päätoimisen opiskelun kriteerit.

Kuljetusalan työntekijän vakuuttaminen sopimuksettomissa maissa

Työntekijän eläkelaisa eikä tapaturmavakuutuslaisa ole erityissäännöksiä kuljetustyöntekijöistä, vaan Suomen alueella tehty työ vakuutetaan Suomessa.

Ulkomailla työskentelevän työntekijän työeläketurva hoidetaan Suomessa, jos hän on työsuhteessa suomalaiseseen työnantajaan ja on ennen ulkomaille lähtöään kuulunut Suomen sosiaaliturvaan.

Esimerkki: Jos kuljettaja asuu Suomessa ja hän kuuluu Suomen sosiaaliturvaan työskentelyn alkaessa, voidaan häntä pitää täältä lähetettynä työntekijänä ja vakuuttaa Suomessa, vaikka suurin osa kuljetuksista tehtäisiinkin Venäjällä.

Esimerkki: Venäjältä palkattu työntekijä, joka ei kuulu Suomen sosiaaliturvaan palkkaamishetkellä, on vakuutettava Suomen työeläkelakien ja tapaturmavakuutuslain mukaan vain siltä osin kuin työtä tehdään Suomessa. Venäjällä tehtyä työtä ei vakuuteta Suomessa.

Vapaaehtoinen vakuuttaminen

Eläkevakuutus

Suomalainen yritys voi vakuuttaa ulkomailta työskentelevän työntekijän vapaaehtoisesti TyEL:n mukaan seuraavin edellytyksin:

- Työntekijä lähetetään suomalaisen yrityksen ulkomaisen konserni- tai osakkuusyrityksen palvelukseen, vaikka työsuhde suomalaiseen työnantajaan ei säily.
- Lähetetty työntekijä siirtyy ulkomailta saman yrityksen konserni- tai osakkuusyritykseen tai toisen suomalaisen yrityksen tai sen konserni- tai osakkuusyrityksen palvelukseen.
- Työntekijä palkataan suoraan ulkomailta suomalaisen yrityksen tai sen konserni- tai osakkuusyrityksen palvelukseen (ns. paikalta palkattu).
- Sopimusmaissa työskentelevän ja vakuutetun työntekijän eläketurvaa halutaan täydentää.
- Saatuaan vapautuksen pakollisesta vakuutuksesta kahden vuoden jälkeen työnantaja voi vakuuttaa työntekijän vapaaehtoisesti pienemmillä ansioilla huomioiden ulkomaan turvan.

Vapaaehtoinen vakuuttaminen edellyttää, että työntekijä kuuluu työsuhteen alkaessa Suomen sosiaaliturvan piiriin. Työnantajan tulee ilmoittaa Ilmariseen vapaaehtoisesti vakuutetun työntekijän työsuhteen alkamis- ja päättymistiedot palkkatietoineen.

Tapaturmavakuutus

Vapaaehtoinen työtapaturmavakuutus voidaan ottaa vain siinä tapauksessa, että työnantajalla ei ole pakollista vakuuttamisvelvollisuutta. Suomalainen

yritys voi vakuuttaa työntekijän vapaaehtoisella työtapaturmavakuutuksella seuraavissa tapauksissa:

- Ulkomailta palvelukseen otettu työntekijä on ollut työsuhteen alkaessa vakuutettu Suomen sosiaaliturvajärjestelmässä. Työnantaja voi olla joko vakuutuksen ottava suomalainen yritys tai sen kanssa samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluva emo-, tytär- tai sisaryritys tai sellainen muu yritys, jossa suomalaisella yrityksellä on määräämisvaltaa. Vakuutettu voi olla esimerkiksi ulkomailta aikaisemmin työskennellyt henkilö, ulkomaille lähetetyn työntekijän mukana seurannut puoliso tai opiskelija, joka on saanut ulkomaan opiskelun ajaksi Kelalta päätöksen kuulumisesta Suomen asumisperusteiseen sosiaaliturvaan.
- Työntekijä on vapautettu pakollisesta vakuuttamisvelvollisuudesta (lähetetty työntekijä) ja työskentelee ulkomailta samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvan emo-, tytär- tai sisaryrityksen palveluksessa tai sellaisen muun yrityksen palveluksessa, jossa suomalaisella yrityksellä on määräämisvaltaa.
- Työntekijän tapaturmavakuutus on EY-säännösten tai kansainvälisen sosiaaliturvasopimuksen määräysten mukaan järjestettävä työntekomaassa.

Vapaaehtoisesta työtapaturmavakuutuksesta maksetaan samat korvaukset kuin työntekijöiden pakollisesta vakuutuksesta. Vakuutettaville työntekijöille sovitaan etukäteen vuosityöansio, josta maksu peritään ja josta ansionmenetykskorvaukset (päiväraha, tapaturma- ja perhe-eläkkeet) tapaturmatilanteessa määräytyvät.

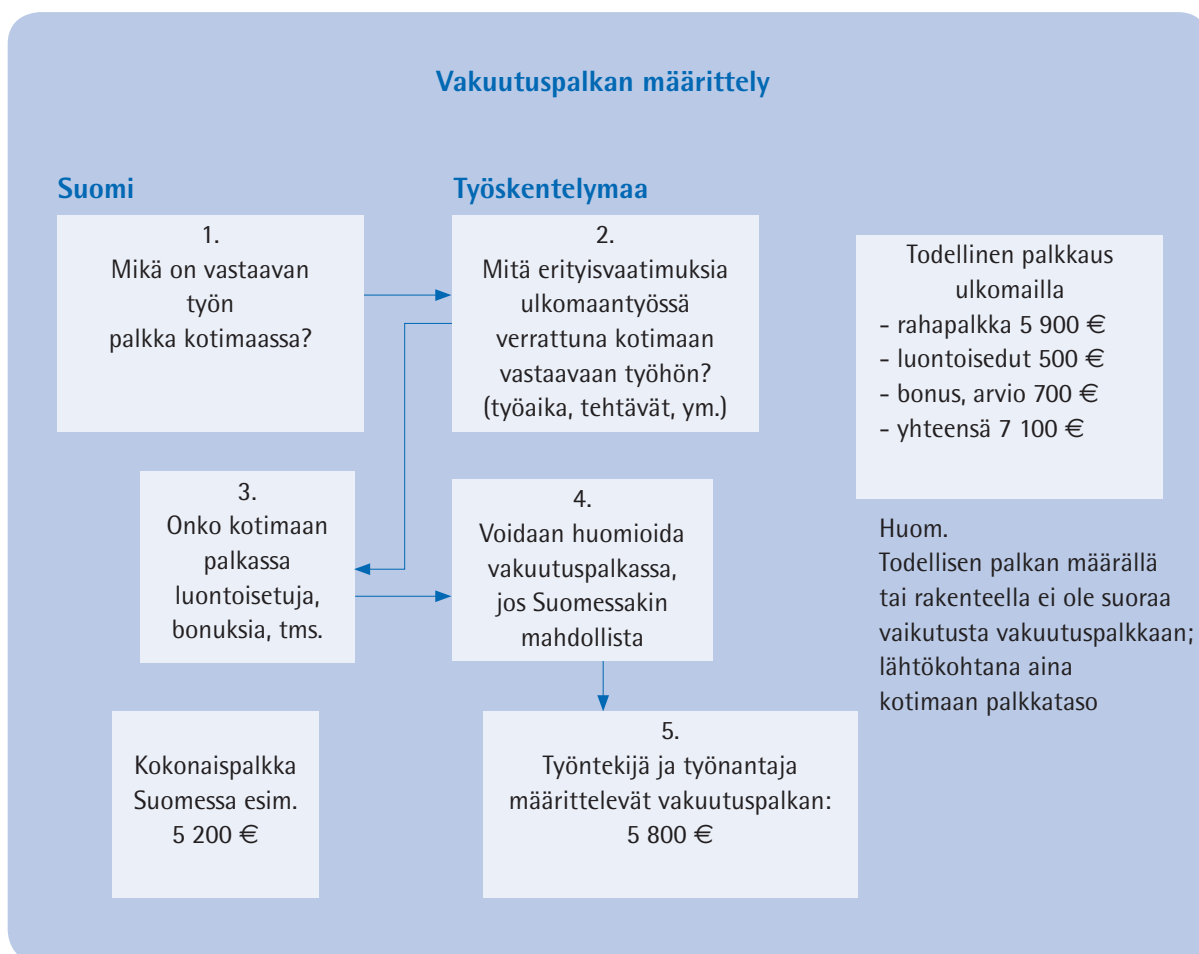
Esimerkki: Työntekijä on ollut suomalaisen Yritys A:n lähettämänä Saudi-Arabiassa töissä ja kuuluu Suomen sosiaaliturvaan. Suomalainen Yritys B palkkaa hänet suoraan Saudi-Arabiassa palvelukseensa. Työntekijää ei vakuuteta pakollisen TyEL:n eikä tapaturmavakuutuksen mukaan, koska kyseessä ei ole Suomesta lähetetty työntekijä. Vapaaehtoinen TyEL ja tapaturmavakuutus ovat mahdollisia.

Esimerkki: Suomalainen työntekijä on ollut amerikkalaisen yrityksen palveluksessa Venäjällä töissä ja hän ei kuulu enää Suomen sosiaaliturvaan. Venäjällä hän siirtyy suomalaisen yrityksen palvelukseen. Kysymykseen ei tule pakollinen eikä myöskään vapaaehtoinen TyEL, koska hän ei ole lähetetty työntekijä eikä Suomen sosiaaliturvassa palkkaamishetkellä. Samoin perustein hänelle ei voida myöntää myöskään vapaaehtoista työtapaturmavakuutusta. Työntekijä vakuutetaan Venäjän lainsäädännön mukaisesti.

Vakuutuslaskenta ulkomaantyössä

Ulkomaantyössä eläkkeen ja vakuutusmaksun perusteena olevasta työansiosta käytetään termiä vakuutuslaskenta. Vakuutuslaskenta tarkoittaa sitä bruttopalkkaa, joka työntekijälle maksettaisiin vastaavasta työstä Suomessa. Työskentelymaassa maksettavan palkan suuruudella ei ole merkitystä. Vakuutuslaskenta voi olla pienempi tai suurempi kuin tosiasiallisesti maksettava palkka.

Vakuutuslaskentaa otetaan huomioon luontoisedut, jotka Suomessa kuuluivat vastaavaan työhön. Jos ulkomailla työaika on pitempi kuin normaali työaika Suomessa tai ulkomaantyö vaatii erityisiä tietoja tai taitoja, myös nämä huomioidaan vakuutuslaskentaa. Bonukset otetaan alusta asti osaksi vakuutuslaskentaa, jos ne olivat käytössä vastaavassa työssä Suomessa.

Vakuutuslupasta on syytä sopia aina kirjallisesti ja esimerkiksi komennussopimuksessa mainita vakuutuslupan määrä. Vakuutuslupaa koskee TyEL:n mukaan vakuutettua työtä riippumatta siitä, missä maassa työtä tehdään.

Vakuutuslupaa ei tarvitse määrittellä erikseen lyhyille, alle kuusi kuukautta kestäville komennuksille, jos

- työntekijä tekee ulkomailla vastaavaa työtä kuin Suomessa lähtökäynnillä
- hänen palkkansa maksetaan edelleen Suomesta
- työkomennuksen ajaksi ei ole sovittu erillistä palkkaa.

Jos työntekijä työskentelee asuinmaansa lisäksi useissa jäsenmaissa eri työnantajille, hänet vakuu-

tetaan asuinmaassaan. Ulkomainen työnantaja ottaa TyEL-vakuutuksen Suomeen ja maksaa vakuutusmaksut todellisten ansioiden perusteella.

Työeläkemaksu

Työntekijäin eläkemaksu määräytyy vakuutuslupasta eikä työntekijälle todellisuudessa maksetusta palkasta. Myös vapaaehtoisesti TyEL:ssä vakuutetulta tulee periä työntekijän eläkemaksu.

Tapaturmavakuutus

Tapaturmavakuutusmaksun perusteena ulkomaan työn osalta käytetään samaa vakuutuslupakäsittelyä kuin TyEL:ssä. Sen sijaan korvausten perusteena oleva vuosityöansio määritetään vakiintuneen todellisen ansiotason mukaan.

Työskentelyä koskevat ilmoitukset

Ulkomaan työkomennukselle lähetetty työntekijä säilyy yleensä saman TyEL-vakuutuksen ja lakisääteisen tapaturmavakuutuksen piirissä, missä hän komennuksen alkaessa on ollut. Työsuhteiden päätymis- tai alkamisilmoituksia ei tältä osin tarvitse tehdä.

Eläketurvakeskus lähettää eläketurvaa hoitavalle eläkeyhtiölle kopiot lähetetyn työntekijän todistuksesta ja poikkeusluvista. Vuotuinen ilmoitus TyEL-palkasta tehdään normaaliin tapaan ottaen huomioon vakuutuslupaa. Sovittu vakuutuslupaa ilmoitetaan vuosittain muiden palkkojen yhteydessä tapaturmavakuutusyhtiölle.

Suomessa työskentelevä ulkomaalainen

Suomessa tehty työ vakuutetaan TyEL:n ja tapaturmavakuutuslain mukaisesti.

Suomalainen työnantaja

Jos työntekijä tulee suoraan suomalaisen työnantajan palvelukseen ja solmii työsuhteen suomalaisen työnantajan kanssa, hän tulee Suomen työeläke- ja tapaturmavakuutuksen piiriin heti työskentelyn alusta lukien. Oikeus asumisperusteiseen sosiaaliturvaan syntyy kuitenkin vasta, jos työskentely on tarkoitettu kestäväksi yli neljä kuukautta. Suomalainen työnantaja maksaa sosiaalivakuutusmaksut. Työntekijää koskevat työoikeussäännökset samalla tavalla kuin suomalaisia työntekijöitä.

EU-, ETA-maasta tai Sveitsistä lähetetty työntekijä

Suomen työeläke- ja tapaturmavakuutuksen ulkopuolelle jää EU-, ETA-maasta, Sveitsistä tai muusta

sopimusmaasta lähetetty työntekijä, jolla on lähetetyn työntekijän todistus.

Sopimuksettomasta maasta lähetetty työntekijä

Eläkevakuutus

TyEL ei koske ulkomaisen työnantajan Suomeen työhön lähettämää työntekijää, jos työskentely Suomessa lähetetyn työnantajan palveluksessa kestää enintään kaksi vuotta.

Työntekijä vakuutetaan kuitenkin TyEL:n mukaisesti, jos

- Suomen lainsäädäntö tulee sovellettavaksi EY:n sosiaaliturva-asetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen perusteella
- työntekijä kuului Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin välittömästi ennen Suomen työskentelyn alkamista.

ETK voi myöntää vapautuksen enintään viideksi vuodeksi, jos

- ulkomainen työnantaja lähettää työntekijän Suomeen töihin yli kahdeksi vuodeksi
- alle kahdeksi vuodeksi Suomeen lähetetyn työntekijän työskentely jatkuu yli kaksi vuotta ennalta arvaamattomista syistä.

Vapautus edellyttää, että ulkomainen työnantaja on järjestänyt lähettämälleen työntekijälle eläketurvan muulla tavoin Suomessa tehtävän työn ajalta.

Vapautus koskee työkomennuksia, jotka alkavat 1.1.2009 tai myöhemmin. Tätä aikaisemmin alkaneisiin työkomennuksiin sovelletaan 31.12.2008 voimassa olleita TyEL:n säännöksiä.

Tapaturmavakuutus

Sopimuksettomasta maasta lähetetty työntekijä vakuutetaan Suomessa tehtävän työn osalta Suomes-

sa. Lakisääteinen tapaturmavakuutus eroaa tältä osin TyEL:stä.

Esimerkki: Suomalaisen yhtiön Intiassa rekisteröity tytäryhtiö lähettää työntekijänsä Suomeen 18 kuukauden komennukselle. Työntekijää ei vakuuteta TyEL:n mukaan, mutta lakisääteinen tapaturmavakuutus tulee ottaa.

Esimerkki: Suomalaisen yhtiön Intiassa rekisteröity tytäryhtiö lähettää työntekijänsä Suomeen 3 vuoden komennukselle. Työntekijälle on järjestetty eläketurva Intiassa. Intialainen työnantaja hakee ETK:sta vapautusta TyEL-vakuuttamisesta ja osoittaa järjestäneensä työntekijälle eläketurvan Intiassa. ETK myöntää vapautuksen ja työntekijää ei vakuuteta TyEL:n mukaan. Sen sijaan tapaturmavakuutus tulee ottaa Suomesta.

Yrittäjän ulkomaantyö

Yrittäjä voi harjoittaa yritystoimintaa tilapäisesti ulkomailla ja pitää YEL-vakuutuksen voimassa.

Huomaa, että yrittäjän määritelmä on erilainen tapaturmavakuutuslaissa kuin yrittäjän eläkelaisissa.

Tapaturmavakuutuslain mukaan osakeyhtiössä työskentelevä osakas on yrittäjä, jos hän on johtavassa asemassa ja omistaa yksin tai yhdessä perheenjäsenten kanssa yli 50 % yrityksestä. YEL:n mukaan johtavassa asemassa oleva osakas on yrittäjä, jos hän omistaa yksin yli 30 % tai yhdessä perheenjäsenten kanssa yli 50 % yrityksestä.

Sopimuksettomat maat

YEL koskee Suomessa asuvia ja työskenteleviä yrittäjiä. Sopimuksettomaan maahan, esimerkiksi Venäjälle lähtevä yrittäjä voi pitää YEL-vakuutuksensa voimassa, jos ulkomaantyö kestää alle vuoden ja hänen on tarkoitus palata sen jälkeen Suomeen. Ehtona on, että YEL-vakuutus on voimassa lähtöhetkellä eli YEL:n piiriin kuuluva yrittäjätoiminta on jatkunut Suomessa yhdenjaksoisesti vähintään 4 kuukautta.

Tapaturmavakuutus

Sopimuksettomiin maihin lähtevä yrittäjä vakuutetaan tapaturmavakuutuslain mukaan. Tilapäiselle työkomennukselle sopimuksettomaan maahan lähtevä yrittäjä voidaan pitää suomalaisen tapaturmavakuutuksen piirissä, jos hänellä jo ennen lähtöä on ollut pakollinen tai vapaaehtoinen työtapaturmavakuutus. Lisäksi edellytetään, että yrittäjä on asunut

ja harjoittanut liiketoimintaa Suomessa ja että hän välittömästi ennen lähtöään kuulunut YEL:n piiriin. Pysyvään työhön sopimuksettomiin maihin siirtynyt yrittäjä ei voida vakuuttaa vapaaehtoisella yrittäjän tapaturmavakuutuksella, koska se edellyttää asumista Suomessa vakinaisesti.

EU, ETA-maat ja Sveitsi

Yrittäjän eläkelain mukaan Suomessa asumista ei edellytetä, jos yrittäjä asuu EU- tai ETA-maassa. Yrittäjän harjoittaessa yrittäjätoimintaa EU-alueella tulee sovellettavaksi EY:n asetus 883/2004 (ETA-maissa ja Sveitsissä toistaiseksi vanha asetus 1408/71). Asetuksen pääsääntönä on, että jäsenvaltion alueella ammatinharjoittajana toimiva henkilö kuuluu työskentelymaan sosiaaliturvaan niin eläke- kuin tapaturmavakuutuksenkin osalta.

Lähetetty yrittäjä

Jos yrittäjä lähtee tilapäisesti työskentelemään toiseen EU-maahan, ja työskentelyn ennakoidaan kestävän enintään 24 kuukautta (ETA-maat ja Sveitsi 12 kk), hän kuuluu edelleen lähtömaan vakuutukseen. Tätä aikaa on kuitenkin mahdollista jatkaa jäsenvaltioiden viranomaisten välillä sovittavalla poikkeusluvalla yleensä enintään viisi vuotta.

Yrittäjällä tai yrityksellä on oltava lähtömaassa kotipaikka. Yritysmuoto ei ole ratkaiseva eli säännös koskee yhtiömuotoisten yritysten lisäksi myös toimimisiä ja yksittäisiä itsenäisiä ammatinharjoittajia.

Lähetetyn yrittäjän on harjoitettava yritystoimintaa myös lähtömaassa ennen lähettämistä. Lähetetyllä yrittäjällä täytyy ennen ulkomaille lähtöä olla YEL-vakuutus voimassa, eli hänen on tullut harjoittaa Suomessa YEL-toimintaa vähintään neljä kuukautta. Lisäksi toisessa valtiossa tehtävän työn on oltava samankaltaista kuin yrittäjän tavallisesti tekemä työ.

Esimerkki: Vaimo muuttaa Italiaan kolmeksi vuodeksi puolisonsa tutkimustyön takia. Koska vaimolla on hyvä kielitaito, hän päättää työskennellä kielenkääntäjänä Italiasta käsin suomalaisille toimeksiantajille. Toimintaa varten hän perustaa Suomeen toimintanimen. Vaimo ei saa ETK:sta A1-todistusta Suomen sosiaaliturvaan kuulumisesta, koska häntä ei voida pitää lähetettynä yrittäjänä. Häntä ei koske YEL-vakuutus eikä yrittäjän vapaaehtoinen tapaturmavakuutus. Hän kuuluu vakuuttamisen pääsäännön (työskentelymaa) mukaisesti Italian sosiaaliturvaan, vaikka toiminimi on rekisteröity Suomessa ja asiakkaat ovat suomalaisia.

Esimerkki: Yrittäjä harjoittaa yrittäjätoimintaa vain Suomessa, mutta asuu väestötietojärjestelmän ja oman ilmoituksensa mukaan avovaimonsa kanssa Virossa. EU-säännösten mukaan YEL:n ja tapaturmavakuutuslain asumisvaatimus väistyy. Yrittäjä kuuluu Suomen sosiaaliturvaan, YEL-vakuutus tulee ottaa Suomesta, ja hän voi ottaa itselleen vapaaehtoisen yrittäjän tapaturmavakuutuksen.

Yrittäjänä kahdessa tai useammassa maassa

Yrittäjä vakuutetaan asuinmaassaan, jos hän harjoittaa huomattavaa osaa toiminnastaan siellä. Jos hän ei harjoita huomattavaa osaa toiminnastaan asuinvaltiossaan, hänet vakuutetaan maassa, jossa yrityksen keskuspaikka sijaitsee.

Huomattavaa osaa (25 %) määriteltäessä otetaan huomioon mm. liikevaihto, työaika, suoritettujen palvelujen lukumäärä ja/tai tulo. Yrityksen keskuspaikkaa määriteltäessä on merkitystä mm. sillä, missä yrittäjän kiinteä ja vakituinen toimipaikka sijaitsee, harjoitetun toiminnan luonne ja kesto sekä tarjottujen palvelujen lukumäärä.

Esimerkki: 37-vuotias yrittäjä harjoittaa yrittäjätoimintaa Virossa ja Suomessa. Viron viranomaiset vaativat yrittäjämaksuja Viroon. Väestötietojärjestelmän ja oman ilmoituksensa mukaan hän asuu Suomessa. Yrittäjä hakee A1-todistusta ETK:lta, koska maksaa YEL-maksuja jo Suomeen. Hakemuksen käsittelyssä ilmenee, että hän harjoittaa yrittäjätoimintaa Suomessa noin viikon kuukaudessa, muun ajan Virossa. Yrittäjä ilmoittaa asuvansa Suomessa vanhempiensa taloudessa. Tarkemmassa selvittelyssä ilmenee, että hänellä on avovaimo ja pieni lapsi Virossa. Kun asuminen ratkaistaan kokonaistilanteen perusteella, katsotaan yrittäjän asuvan Virossa, missä hänen perheensäkin asuu. Yrittäjä kuuluu Viron sosiaaliturvan piiriin, koska harjoittaa huomattavan osan yrittäjätoimintaa asuinmaassaan. YEL-vakuutus tulee päättää Suomessa, ja vakuutus tulee ottaa Virossa. Samoin mahdollinen yrittäjän tapaturmavakuutus hoidetaan Viron lainsäädännön mukaisesti.

Sosiaaliturvasopimusmaat

Sosiaaliturvasopimusmaiden osalta saat tarkempia tietoja Ilmarisesta ja Pohjolasta.

Todistukset

Yrittäjän tulee hakea lähetetyn yrittäjän todistusta ja poikkeuslupaa ETK:n lomakkeella 2142.

Eläke ulkomaantyöstä

Eläke lasketaan aina asetuksen mukaisena kansallisena ja EU-eläkkeenä, jos hakija on vakuutettu kahdessa tai useammassa EU-maassa. Eläkkeet määräytyvät kuitenkin jokaisen maan oman lainsäädännön mukaan.

Eläkkeen hakeminen

Suomessa asuva eläkkeenhakija voi hakea EU-, ETA-maihin ja Sveitsiin ansaittua eläkettä samalla kun hän hakee eläkettä Suomessa. Eläkehakemuksen liitteeksi tarvitaan U-lomake. Lomakkeita saa Ilmarisesta ja Eläketurvakeskuksesta, joissa myös autetaan ulkomaan eläkkeen hakemisessa. Eläkehakemuslo-

makkeen ja U-liitteen voi palauttaa Eläketurvakeskukseen, Ilmariseen tai Kelan toimistoon. EU- ja ETA-maista ansaittu eläke maksetaan jäsenmaiden kansalaisille mihin tahansa EU- ja ETA-maahan.

Myös muihin sosiaaliturvasopimusmaihiin (Chile, Israel, Kanada, Quebec ja USA) karttunut eläke maksetaan Suomeen. Jos eläkkeenhakija asuu Suomessa, Eläketurvakeskus hoitaa hakemusliikenteen Suomen ja sopimusmaan välillä.

Sopimuksettomiiin maihin kertyneen eläkkeen hakemisen eläkkeenhakija joutuu huolehtimaan itse. Sopimuksettomaan maahan karttunutta eläkettä ei kuitenkaan välttämättä makseta Suomeen.

Työtapaturman sattuessa

Työtapaturman sattuessa ulkomailla ilmoitusmenettely on täysin samankaltainen kuin Suomessa sattuvissa tapaturmissa. Tapaturmaan joutuneen henkilön on hakeuduttava tarvittavaan hoitoon ja ilmoitettava työnantajalle sattuneesta vahingosta.

Työnantajan tulee toimittaa tapaturmailmoitus vakuutusyhtiöön, jonka perusteella vahingon käsittely lähtee vireille. Tapaturmailmoituksen tekeminen onnistuu nopeimmin Pohjolan verkkopalvelun kautta osoitteessa www.pohjola.fi.

Sovellettavat säännökset ja lomakkeet eri maissa			
	Kahdenväliset sopimusmaat	EU-, ETA-maat ja Sveitsi	Sopimuksettomat maat
Maat	Australia Chile Israel Kanada ja Quebec USA	EU-maat: Alankomaat, Belgia, Bulgaria, Espanja, Irlanti, Iso-Britannia, Italia, Itävalta, Kreikka, Kypros, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Portugali, Puola, Ranska, Romania, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Suomi, Tanska, Tshekki, Unkari, Viro. ETA-maat: Norja, Islanti, Liechtenstein Sveitsi	Kaikki muut Esim. Venäjä, Kiina, Intia
Säännökset	Ao. sos.turvasopimus, TyEL 72 §	EY-asetus 883/2004 EU-maat EY-asetus 1408/71 ETA-maat ja Sveitsi TyEL 72 §	TyEL 5, 72 ja 150 §:t
Asiointi	ETK	ETK	Kela
Lomake, jolla haetaan lähetetyn työntekijän todistusta	ETK 2132 + FI/AUS1 ETK 2132 + FI/CL 1 ETK 2132 + FIN/ISR 1 ETK 2132 + FI/CAN 1 ETK 2132 + FI/Q 1 ETK 2132 (USA)	ETK 2132 (Yrittäjät ETK 2142) (Komennus yli vuoden: Mukaan lähtevät perheenjäsenet Kela Y 38)	Komennus yli vuoden Työntekijä: Kela Y 38 (myös mukaan lähtevät perheenjäsenet) Työnantaja: Kela Y 38T Ilmariselta ns. "To whom it may concern-lausunto"
Eläkeansio	Yli 6 kk:n komennuksille määriteltävä vakuutuslasku <ul style="list-style-type: none"> • työnantajan tulee periä vakuutetun työeläkemaksu työntekijän vakuutuslaskusta • vakuutuslasku eläkkeen perusteena olevana ansiona, vaikka lasku ulkomailta • suomalainen yritys huolehtii eläkemaksun maksamisesta • ulkomainen palkanmaksaja pidättää työntekijän TyEL-maksun • käytännön toimenpiteet työnantajien sovittava (tilitykset Suomeen) • maksun suorittamisesta eläkelaitokselle vastaa kuitenkin vakuuttamisvelvollinen lähettävä suomalainen työnantaja • vakuutuslasku ilmoitetaan vuosi-ilmoituksella Ilmariseen 		
Paluu	Ilmoitus Kelaan. Jos työntekijä ei kuulu Suomen asumisperusteiseen turvaan palatessaan, tulee hänen hakea sitä lomakkeella Y 77 .		

Yrityksen matkavakuutus

Yrityksen matkustava henkilöstö tarvitsee suojakseen kattavan matkavakuutuksen virka- ja lomamatkoille sekä komennusmatkoille. Matkavakuutuksia hoitaa Pohjolan tytäryhtiö Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen.

Pohjolan hoitama lakisääteinen tapaturmavakuutus korvaa ainoastaan työssä tai siihen liittyvissä olosuhteissa sattuneet tapaturmat, mutta ei esimerkiksi työmatkalla sattuvaa matkasairautta.

Suomalaisten sairaudet ja tapaturmat hoidetaan jo useissa maissa samoin kuin kohdemaan asukkaidenkin. On kuitenkin monia maita, joissa sairausvakuutus tai muu sosiaaliturva ei koske siellä työskentelevää tai oleskelevaa suomalaista tai julkinen hoito ei ole samalla korkealla tasolla kuin mihin Pohjoismaissa on totuttu.

Hoidon ja hoitolaitosten taso vaihtelee eri puolilla maailmaa. Kielikysymykset voivat aiheuttaa ongelmia erityisesti paikallisten julkisten palveluiden käytössä. Vakava äkillinen sairastuminen tai tapaturma ulkomailla voi aiheuttaa odottamattomia ongelmia tai kuluja, joita ei paikallinen sairausturva eikä Suomen sairausvakuutus korvaa. Voidaan tarvita sairaskuljetus kotimaahan tai pahimmassa tapauksessa vainajan kotiinkuljetus tai hautaus ulkomailla.

Sairaanhoidosta aiheutuneet kustannukset vaihtelevat eri maissa huomattavasti. Pohjoismaiden ulkopuolella hoito saattaa olla kustannuksiltaan moninkertainen suomalaisiin hoitokuluihin verrattuna.

Eurooppalaisen matkavakuutus

Eurooppalaisen kattava matkavakuutus varmistaa, että vakuutettu voi missä päin maailmaa tahansa hankkia nopeasti asiantuntevaa apua lääkäreiltä ja hoitolaitoksilta. Jatkuvan matkustajavakuutuksen maksuttomana lisätuna vakuutettu saa matkavakuutuskortin, joka oikeuttaa kattavan palveluverkoston maksuttomaan käyttöön. Matkavakuutuskortin esittämällä vakuutettu saa lääkäripalvelut ja tarvittavan hoidon useimmissa kohteissa ilman käteistä rahaa.

Internetistä www.eurooppalainen.fi saat ajantasaiset tiedot ulkomaanpalvelupisteistä, mm. suoralaskutuslääkäreistä sekä Euro-Center-vahinkotoimistoista.

Eurooppalaisen käytössä olevat Euro-Center-vahinkotoimistot palvelevat ja auttavat matkavakuutusasiakkaita maailmalla. Euro-Centereiden maantieteelliset vastuualueet voivat olla hyvinkin

laajat. Niiden korvaamaton etu on paikallisten kulttuurien ja tapojen tuntemus, mikä helpottaa ja nopeuttaa oleellisesti asioiden hoitoa. Euro-Centerit auttavat asiakkaita useimmiten myös suomeksi ja maksavat korvauksia paikan päällä. Eurooppalaisen oma matkavahinkojen päivystysnumero auttaa 24 tuntia vuorokaudessa vuoden jokaisena päivänä. Tähän hätäpuhelimeen vastaa Eurooppalaisen oma matkavahinkoihin perehtynyt asiantuntija, joka pystyy auttamaan asiakasta välittömästi. Vakavissa henkilövahingoissa asiakasta avustavat myös Eurooppalaisen lääkäripäivystys, sekä SOS International Kööpenhaminassa. Eurooppalaisen päivystävät lääkärit hoitavat mm. Eurooppalaisen asiakkaiden sairaskuljetukset ja toimivat saattavina lääkäreinä, jos asiakkaan tila niin vaatii.

Yrityksen matkustava henkilöstö

Suomessa toimivien yritysten palveluksessa olevat työntekijät on mahdollista vakuuttaa matkavakuutuksella, joka on voimassa virka- ja/tai lomamatkoilla sekä komennusmatkoilla. Virkamatkat ovat yhtäjaksoiselta kestoltaan alle 3 kuukauden matkoja, kun taas komennusmatkat ovat yli 3 kuukautta ja enintään 5 vuotta kestäviä matkoja. Virkamatkavakuutus on mahdollista ottaa yrityksen henkilöstölle yksilöllisenä tai ryhmävakuutuksena, kun taas komennusmatkavakuutus myönnetään aina yksilöllisenä vakuutuksena nimetyille henkilöille ja mahdollisesti heidän mukanaan matkustaville perheenjäsenille. Virkamatkan yhteydessä mahdollisesti vietettävät lomapäivät kuuluvat kolmeen päivään asti vakuutuksen piiriin. Lisämaksusta virkamatkavakuutus on mahdollista laajentaa kattamaan myös lomamatkat. Komennusmatkavakuutukseen lomamatkat sisältyvät automaattisesti.

Voimassaolo

Yrityksen matkavakuutus on voimassa ulkomaanmatkoilla kaikkialla maailmassa. Vakuutetun kotimaassa se on voimassa matkoilla, jotka tehdään linnuntietä suoraan mitattuna vähintään 50 km etäisyydelle vakuutetun asunnosta, työpaikasta, opiskelupaikasta tai vapaa-ajan asunnosta. Suomessa vakuutukset eivät ole voimassa näissä paikoissa tai näiden paikkojen välisillä matkoilla. Komennusmatkoilla vakuutus on mahdollista laajentaa koskemaan myös päivittäistä elinympäristöä.

Ehtojen mukaisesti vakuutus on voimassa myös sodasta aiheutuvien vahinkojen varalta 10 vuoro-

kauden ajan sotatoimien alkamisesta, kun vakuutettu on jo matkalla sotatoimien alkaessa. Edellytyksenä kuitenkin on, että vakuutettu ei itse osallistu sotatoimiin tai että kyseessä ei ole suursota.

Lisäsopimuksesta ja -maksusta matkavakuutuksen voi saada Eurooppalaisen harkinnan mukaan voimaan myös sodan, aseellisen selkkauksen tai luonnonkatastrofin varalle. Sotariskivakuutus on mahdollista ottaa myös matkatavaroille. Lisäsopimus ei kuitenkaan laajenna vakuutusta suursotaan eikä tilanteisiin, joissa vakuutettu on itse osallistunut sanottuihin toimiin. Matkavakuutuksen voimassaoloa voidaan laajentaa lisäsopimuksesta ja -maksusta myös kilpaurheilun ja sen harjoitteluun sekä vakuutusehdoissa mainittuihin urheilulajeihin ja vaarallisiin toimintoihin.

Eri vakuutukset

Matkavakuutus sopimukseen on valittavissa seuraavat vakuutukset:

- matkustajavakuutus
- matkatavaravakuutus
- matkavastuuvakuutus
- matkaoikeusturvavakuutus edellyttäen, että myös matkavastuuvakuutus on valittu

Matkustajavakuutus

Matkustajavakuutus kattaa sen voimassaoloaikana alkavia matkasairauksia tai sattuvia tapaturmia. Vakuutukseen on valittavissa jäljempänä mainitut korvauslajit hoitokorvausosion (A) ollessa kiinteä osa. Virka- ja lomamatkoille on mahdollista valita kaikki muut korvauslajit paitsi terveydenhoito-osa (K), joka on pelkästään komennusmatkoille valittavissa oleva turva.

- A. hoitokorvaus matkasairauden ja matkatapaturman varalta. Matkatapaturman aiheuttamia hoitokuluja korvataan enintään 3 vuoden ajalta tapaturman sattumisesta, matkasairauden kuluja enintään 90/120/180 vrk sairauden alkamisesta. Vakuutus sisältää vainajan kotiinkuljetuksen, jos vakuutettu kuolee matkalla, sekä lisäksi toipumiskorvausosion ja kotiapukorvauksen.
- B. matkan keskeytymiskorvaus ja sijaisen matkustannukset. Korvauslaji sisältää myös vakuutetun sairaskuljetuksen koti- tai komennusmaahan sekä lähiomaisen matkan hengenvaarassa olevan vakuutetun luokse sekä ylimääräisiä matka- ja majoituskustannuksia luonnonkatastrofitilanteessa, kun vakuutettu sijoittuu uuteen tilapäiseen asuinpaikkaan

- C. haittakorvaus matkatapaturman varalta
D. haittakorvaus matkasairauden varalta
E. kuolinkorvaus matkatapaturman varalta
F. kuolinkorvaus matkasairauden varalta
G. matkan peruuntumiskorvaus
H. matkalta myöhästymis- ja matkan odottamiskorvaukset
J. pahoinpitely-, sieppaus- ja kriisiterapiakorvaukset, joita ovat mm. vahingonkorvaus kivusta ja särystä, ansionmenetykskorvaus, korvaus psyykkisestä ja fyysisestä kärsimyksestä sekä psykiatrin antaman kriisiterapian korvaus
K. terveydenhoitokorvaus, joka on mahdollista valita vain komennusmatkoille. Korvausena maksetaan mm. vuosittaisia terveystarkastuksia, näöntarkastuksia, hampaiden perustarkastuksia sekä synnytyskuluja valittuihin enimmäiskorvausmääriin saakka.

Matkatavaravakuutus

Matkatavaravakuutus antaa turvan matkatavaroille vakuutuksen voimassaoloaikana sattuvien esinevahinkojen varalta. Matkatavaralla tarkoitetaan vakuutetun matkalle mukaansa ottamaa ja matkalla hankittua omaisuutta mukaan lukien ansiotyövälineet, tietokoneet ja matkapuhelimet. Vakuutus voi olla joko henkilö- tai perhekohtainen.

Maksuvälineet ja arvopaperit katsotaan matkatavaraksi silloin, kun vakuutettu kuljettaa niitä mukanaan sekä niiden ollessa lukitussa tallelokerossa.

Matkavastuu- ja matkaoikeusturvavakuutus

Yrityksen matkavastuu- ja matkaoikeusturvavakuutuksissa vakuutusmäärät ja omavastuut ovat valittavissa.

Matkavastuuvakuutus antaa turvan niiden tilanteiden varalta, joissa vakuutettu on lain mukaan velvollinen maksamaan vahingonkorvausta, mutta joita vakuutettu ei ole aiheuttanut tahallaan eikä törkeällä huolimattomuudella.

Matkaoikeusturvavakuutuksen tarkoituksena on korvata vakuutetun välttämättömät ja kohtuulliset asianajo- ja oikeudenkäyntikulut, jotka ovat aiheutuneet lakimiesavun käyttämisestä riita- ja rikosasioissa vakuutusehdoissa mainituissa vakuutustapahtumissa. Matkaoikeusturvavakuutus on valittavissa vain matkavastuuvakuutuksen yhteydessä.

Korvausten hakeminen

Vakuutettu saa hoidon yleensä maksutta esittämällä Eurooppalaisen matkavakuutuskortin. Jos vakuutet-

tu joutuu itse maksamaan hoidosta, on alkuperäiset tositteet säilytettävä. Niitä vastaan hän saa korvauksen Eurooppalaisen palvelupisteitä ulkomailla tai kotimaassa.

Matkatavaravahingosta on ilmoitettava heti esim. kuljetusyhtiön virkailijalle ja pyydettyä todistus va-

hingosta. Jos kysymyksessä on rikos, siitä on tehtävä välittömästi ilmoitus paikalliselle poliisille.

Matkavakuutuskorvausten hakemiseen liittyviä tarkempia ohjeita on saatavilla Eurooppalaisen verkkosivuilta www.eurooppalainen.fi.

Yhteystiedot

Ulkomaantyön vakuuttamisessa Ilmarisessa neuvovat

- Riitta Räsänen, puh. 010 284 2628
- Asiakaspalvelu, puh. 010 195 000

Ulkomailla työskennelleen työntekijäin eläkeasioissa Ilmarisessa neuvoo

- Työntekijöiden ja yrittäjien eläke-
neuvonta, puh. 010 195 000

Ulkomaantyön vakuuttamisessa Pohjolassa neuvovat

- Marko Kylänen, puh. 010 253 3039
- Asiakaspalvelu, puh. 03 03 03 03

Matkavakuutusasioissa Pohjolassa neuvovat

Vakuutus- ja korvauspalvelu, puh. 03 03 03 03

Matkahätäpalvelu 24 t/vrk

- Eurooppalainen Emergency Service,
puh. 010 253 0011
- Ulkomailta soittaessasi, puh. +358 10 253 0011

Vakavissa sairaus- ja onnettomuustapauksissa myös

- Eurooppalaisen lääkäripäivystys,
puh. 0800 9 0707
- Ulkomailta soittaessasi, puh. +358 800 9 0707
- SOS International, puh. +45 70 105 054

Lisäksi neuvoja antavat

- Eläketurvakeskus, www.etk.fi,
puh. 010 751 4216
- Kela, www.kela.fi, puh. 020 434 2650
- Verohallinnon kansainvälisen verotuksen neu-
vonta, puh. 020 697 024

Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen
Porkkalankatu 1, 00018 Ilmarinen
puh. 010 284 11
www.ilmarinen.fi